

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΓΚΕΤΕ / ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΗΜΑ FREIRAUM

Τι μας συνέβη;

Της Βασιλικής Γραμματικογιάννη

Η Banska Bystrica είναι μια πόλη στην καρδιά της Σλοβακίας. Μια πόλη που έγινε το σύμβολο της αντίστασης ενάντια στον φασισμό στην Ευρώπη. Μια πόλη που, όταν η χώρα συνηκολόγησε, εκείνη αντιστάθηκε και το πλήρωσε πολύ ακριβά. Αυτή η πόλη, που θα περίμενε κανείς να μην ξεχάσει ποτέ τα ναζιστικά στρατεύματα που έσπειραν τον θάνατο στους κατοίκους της και έκαψαν τα σπίτια της, αναβίωσε τον φασισμό το 2013, όταν η Ακροδεξιά κέρδισε τις εκλογές.

Από την άλλη πλευρά, η Αθήνα. Μια πόλη μίλια μακριά από την Banska Bystrica και πολύ διαφορετική. Είναι όμως και εκείνη μια πόλη που βίωσε τα δεινά του φασισμού. Είναι η πόλη που λεηλατήθηκε από τα ναζιστικά στρατεύματα περισσότερο ίσως από κάθε άλλη. Η πόλη που τα νεκροταφεία της γέμισαν και δεν χωρούσαν άλλους. Επιπλέον όμως, είναι και η πόλη που γέννησε τη δημοκρατία. Το 2012, όταν στον ναό της δημοκρατίας, το Κοινοβούλιο, μπήκε για πρώτη φορά στην ελληνική ιστορία το ακροδεξιό μόρφωμα της Χρυσής Αυγής, νιώσαμε άλλοι έκπληξη, άλλοι θυμό και θλίψη.

Τι μας συνέβη; Τι συνέβη στις δύο πόλεις; Τι συνέβη στην Ευρώπη και ξέχασε; Πού πήγαν τα ευρωπαϊκά ιδεώδη για ελευθερία, ισότητα και αλληλεγγύη; Φταίει η κρίση; Φταίει η δομή του σύγχρονου κόσμου; Ή φταίει η μετάβαση σε ένα άλλο παγκόσμιο σύστημα; Ένα σύστημα άγνωστο, που πιθανόν φοβίζει;

Το **Ινστιτούτο Γκέτε** εγκύπτει σε αυτά σύγχρονα προβλήματα της Ευρώπης και με το καλλιτεχνικό εγχείρημα Freiraum (ελεύθερος χώρος) επιχειρεί να ζωντανέψει την Ευρώπη, ανοίγοντας τον διάλογο από τα κάτω. Σε αυτό το πλαίσιο, σε 40 ευρωπαϊκές χώρες τα **Ινστιτούτα Goethe** συνεργάστηκαν με φορείς από τον χώρο του πολιτισμού και την κοινωνία των πολιτών και σχημάτισαν δίκτυα, ώστε πάνω στην ανάλυση της έννοιας της ελευθερίας να δοκιμάσουν την αλλαγή της ευρωπαϊκής προοπτικής. Στην εναρκτήρια τελετή, η τεχνολογία ζευγάρωσε με τυχαίο τρόπο τις πόλεις. Η αγάπη μεταξύ τους δεν ήταν απαραίτητη προϋπόθεση για το ζευγάρισμα. Μόνο η χιλιόμετρική απόσταση. Στον ενάμιση χρόνο που θα διαρκέσει το πρότζεκτ, οι πόλεις έχουν όλο τον χρόνο να καταπιστούν η μια με τα προβλήματα της άλλης, να κατανοήσουν την πόλη και τους ανθρώπους της και, τελικά, να την αγαπήσουν.

Η Αθήνα ζευγάρωσε με τη σλοβακική πόλη Banska Bystrica. Καλλιτέχνες από τις δύο πόλεις θα προσπα-

Λουκέτα στο κέντρο της Αθήνας

θήσουν να διερευνήσουν τις αιτίες της κρίσης και να αναστοχαστούν την έννοια της ελευθερίας. Της ελευθερίας όχι μόνο της δικής μας, αλλά και των άλλων. Κάτι που ο δεξιός λαϊκισμός αρνείται.

Η «αυτοψία» και ο Τύπος

Ο Milan Zvada, από το πολιτιστικό κέντρο Zahrada μαζί με τους συνεργάτες του Suzana Szaboona, Robert Svarc και Hamza Makhchoune, ήρθαν στην Αθήνα για να δουν την κατάσταση της πόλης από κοντά και να απαντήσουν στο ερώτημα που τους έθεσε η Προσωρινή Ακαδημία Τεχνών (ΠΑΤ) και έχει να κάνει με τα όρια της ελευθερίας του λόγου. «Ποια είναι τα όρια και οι ομοιότητες της αποκαλούμενης ελευθερίας του λόγου; Υπάρχουν ορατοί και σιωπηροί

περιορισμοί;», ήταν η ακριβής διατύπωση της ερώτησης από την ΠΑΤ.

«Η ελληνική ερώτηση υπήρξε η αφορμή για τη δημιουργία του project "Freedom of Speech", θα πει ο Milan Zvada στη διάρκεια του σεμιναρίου που έλαβε χώρα στην γκαλερί State of Concept κάτω από την Ακρόπολη.

Η πρόσφατη δολοφονία του Σλοβάκου **δημοσιογράφου** Πιαν Κούτσιακ και της αρραβωνιαστικιάς του συγκλόνισαν φέτος τη Σλοβακία. Ο 27χρονος Πιαν ερευνούσε για τον ιστότοπο actuality.sk, που εργαζόταν, υποθέσεις διαφθοράς με πιθανούς δεσμούς ανάμεσα στον επιχειρηματικό κόσμο, την ιταλική μαφία και συνεργάτες του πρωθυπουργού Ρόμπερτ Φίτσο. Παράλληλα, μια άλλη υπόθεση της ανεξιχνίαστης

Η δημοκρατία εξακολουθεί να είναι το έμβλημα της κοινωνίας μας. Ωστόσο η ουσία της φαίνεται να έχει ξεθωριάσει. Πόσο δημοκρατική είναι μια κοινωνία που δεχεται την αύξηση των ανισοτήτων προκειμένου να διατηρήσει τα κερκτιμένα της; Πόσο δημοκρατική είναι μια κοινωνία που οι **δημοσιογράφοι** λογοκρίνουν τον εαυτό τους, για να μη χάσουν τη δουλειά τους;

Copyright: Hamza Makhchoune

Το Freiraum ταξιδεύει ανά την Ευρώπη: μια στάση στην Αθήνα. Δεξιά, τηλεφωνικός θάλαμος στην Ομόνοια

1. ΤΙ ΜΑΣ ΣΥΝΕΒΗ

Μέσο: Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ

Ημ. Έκδοσης: . . .08/09/2018 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .08/09/2018

Σελίδα: 37

Street art στο Κολωνάκι

δολοφονίας του Αμερικανού δημοσιογράφου Πολκ, στη Θεσσαλονίκη, με τη μορφή καλλιτεχνικού εγχειρήματος της εικαστικού Γιώτας Ιωαννίδου, που εκτίθεντο στον ίδιο χώρο αναδείκνυε το διαχρονικό πρόβλημα της ανελευθερίας του Τύπου.

Και αν η υπόθεση Πολκ σήμανε την αρχή του Ψυχρού Πολέμου, οι δολοφονίες σήμερα τόσο του νεαρού Σλοβάκου όσο και της Μαλτέζας δημοσιογράφου, που κι εκείνη ερευνούσε πιθανή εμπλοκή της οικογένειας του πρωθυπουργού της Μάλτας σε αδιαφανείς οικονομικές συναλλαγές, άραγε τι σηματοδοτούν για την ταραγμένη εποχή μας;

Το παρελθόν αποτελεί εν μέρει και παρόν. Ετσι, οδυνηρές καταστάσεις, όπως ο φασισμός, που θεωρούσαμε δεδομένο ότι έχουμε ξεμπερδέψει μαζί τους, είναι εδώ και πρέπει να τις αντιμετωπίσουμε. Κατά κάποιον τρόπο θα μπορούσαμε να πούμε ότι το παρελθόν θα πάρει μέρος στην οικοδόμηση του μέλλοντος.

Η επικοινωνία

Βλέποντας τα videos των καλλιτεχνών τόσο των Σλοβάκων όσο και των Ελλήνων και παρά την αποσπασματικότητα γεγονότων και καταστάσεων που παρουσιάζονταν, ήταν σαφές ότι μια χώρα του φτωχού Νότου, που στα χρόνια της κρίσης χρέους της Ευρωζώνης ένωσε έντονα να απορρίπτεται από τον πλούσιο Βορρά ή ακόμη και να γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης, για πρώτη ίσως φορά επικοινωνούσε με μια χώρα της Κεντρικής Ευρώπης. Τη Σλοβακία. Τη μοναδική χώρα της ευρωζώνης που, το 2010,

απέρριψε τη συμμετοχή της στον μηχανισμό στήριξης της Ελλάδας. Όταν οι ειδήσεις παρουσιάζονται απλοϊκά, ο λαϊκισμός βρίσκει πρόσφορο έδαφος.

Αυτό νομίζω ότι είναι και η ουσία του πρότζεκτ Freiraum. Η ενσυναίσθηση μεταξύ των ευρωπαϊκών λαών. «Μέσα από αυτή τη διαδικασία, προσπαθώ να καταλάβω την κοινωνική πραγματικότητα», λέει ο Μίλαν. «Αυτό που είναι σημαντικό σ' αυτό το πρότζεκτ είναι να καταλάβουμε και να σεβαστούμε τη διαφορετικότητα των τοποθεσιών και των κοινωνιών», θα πει η Ελπίδα Καραμπά. Η κουβέντα πάει μια μπρος, μια πίσω και μέσα απ' αυτή τη διαδικασία της αναζήτησης του παρελθόντος, του παρόντος, των διαφορών, των συγκλίσεων και των αποκλίσεων, οι δύο πλευρές προσπαθούν να δώσουν απαντήσεις στα ερωτήματα που έχουν τεθεί.

Στον δρόμο της επιστροφής, κοιτώ την Ακρόπολη και σκέφτομαι ότι η δημοκρατία εξακολουθεί να είναι το έμβλημα της κοινωνίας μας. Ωστόσο, η ουσία της φαίνεται να έχει ξεθωριάσει. Πόσο δημοκρατική είναι μια κοινωνία που δέχεται την αύξηση των ανισοτήτων, προκειμένου να διατηρήσει τα κεκτημένα της; Πόσο δημοκρατική είναι μια κοινωνία που οι δημοσιογράφοι λογοκρίνουν τον εαυτό τους, για να μη χάσουν τη δουλειά τους; Πόσο δημοκρατική είναι μια κοινωνία που οι πολυεθνικές έχουν υποκαταστήσει την πολιτική; Σκέφτομαι, σκέφτομαι, σκέφτομαι. Το Freiraum έχει ενεργοποιήσει τους νευρώνες του εγκεφάλου μου.